



ZDRUŽENJE NADZORNIKOV
SLOVENIJE

za učinkovito korporativno
upravljanje

NOV AVTONOMNI PRAVI VIR ZNS:

Priporočila dobre prakse sodelovanja delavcev v organih vodenja in nadzora

Ljubljana, 21. november 2018 - Zdrúženje nadzornikov Slovenije (ZNS) predstavlja nov avtonomni pravni vir: [Priporočila dobre prakse sodelovanja delavcev v organih vodenja in nadzora](#) (v nadaljevanju »Priporočila«). Priporočila so bila pripravljena in sprejeta na podlagi izsledkov dveh raziskav, strokovnih predlogov delovne skupine ZNS in javne razprave, ki je potekala septembra letos.

NAMEN ZNS

Sodelovanje predstavnikov delavcev v organih družb je v Sloveniji uveljavljena praksa. Ker njihovo sodelovanje pomembno vpliva na kakovost korporativnega upravljanja, je ZNS v želji po celostnem obravnavanju upravljanja družb, ki vključuje tudi sodelovanje delavcev v organih družb, pripravilo prvi avtonomni pravni vir, ki vsebuje priporočila dobre prakse za sodelovanje delavcev v organih vodenja in nadzora.

V ZNS se strinjamo z ugotovitvijo, da je Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju (ZSDU) zastarel in da nujno potrebuje posodobitev, vendar menimo, da tudi brez spremembe ZSDU lahko uveljavljamo in spodbujamo razvoj dobre prakse sodelovanja delavcev v organih družb. Priporočila dobre prakse so namenjena zapolnjevanju pravnih praznin in izvajanju zakona v praksi ter uveljavljanju sodobnih dobrih praks korporativnega upravljanja tudi pri uresničevanju pravic delavcev do soupravljanja v organih družb. ZNS želi s Priporočili spodbuditi razvoj korporativnega upravljanja tudi ob upoštevanju značilnosti in zakonske ureditve vloge predstavnikov delavcev v organih družbe. Seveda pa ob tem podpiramo prizadevanja za posodobitev zakonodaje z namenom izboljšanja delavskega soupravljanja in korporativnega upravljanja družb.

Priporočila se vsebinsko dopolnjujejo z drugimi priporočili dobre prakse upravljanja družb in delovanja organov nadzora, ki so v zadnjih petnajstih letih v skladu z razvojem evropskega pravnega reda pomembno razvila tudi v Sloveniji in vplivala na prakso in kulturo upravljanja družb.

PRAVNA NARAVA PRIPOROČIL

Kot je že uvodoma poudarjeno v samih Priporočilih, ne gre za zavezujoča pravila, ampak priporočila dobre prakse. Priporočila so namenjena uporabi v vseh gospodarskih družbah, v katerih delavci sodelujejo pri upravljanju družbe, vendar ne ponujajo univerzalne rešitve za vse družbe. Priporočila predstavljajo pomembne smernice za izvajanje določenih vidikov delavskega soupravljanja v praksi, ki

jih lahko svet delavcev ter organi vodenja in nadzora upoštevajo pri svojem delovanju v obsegu, kot je primeren in smiseln za posamezno družbo. Priporočila tudi ne predstavljajo izključne in edine oblike dobre prakse na posameznih področjih, na katera se nanašajo, ampak gre za dobre prakse, ki jih je ZNS uspel identificirati na podlagi strokovnega poznavanja delavskega soupravljanja in korporativnega upravljanja, izkušenj iz prakse in dveh raziskav: (i) raziskave, izvedene v slovenskih javnih delniških družbah, in (ii) raziskave, izvedene med člani nadzornih svetov in upravnih odborov, ki so člani ZNS.

POJASNILA KLJUČNIH VSEBINSKIH TOČK

a) INTERES DRUŽBE

Splošni interes gospodarske družbe izhaja iz opredelitve gospodarske družbe v 3. členu Zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1): gospodarska družba je pravna oseba, ki na trgu opravlja pridobitno dejavnost kot svojo izključno dejavnost, pri čemer za pridobitno dejavnost šteje vsaka dejavnost, ki se na trgu opravlja zaradi pridobivanja dobička.

Predstavniki delavcev mora kot član organa vodenja ali nadzora pri opravljanju svojih nalog ravnati v dobro družbe s skrbnostjo vestnega in poštenega gospodarstvenika in varovati poslovno skrivnost družbe (prvi odstavek 263. člena ZGD-1). ZGD-1 torej predstavnikom delavcev nalaga, da pri izvajanju svojih nalog upoštevajo interese družbe, ti pa so opredeljeni s samim ZGD-1, s statutom družbe (cilji), strateškim in poslovnim načrtom družbe ali s posebnim zakonom. Za skrbno ravnanje v interesu družbe predstavniki delavcev, tako kot drugi člani organov vodenja ali nadzora, družbi odgovarjajo s svojim celotnim premoženjem.

V okviru interesov družbe pa morajo predstavniki delavcev v nadzornem svetu ali upravnem odboru ter v njunih komisijah zastopati tudi interese vseh delavcev v okviru pooblastil tega organa, kot jih določa ZGD-1 ali Zakon o zadrugah in statut družbe (prvi odstavek 80. člena ZSDU).

b) OSEBNA ODGOVORNOST ČLANA ORGANA

Članstvo v organu družbe je osebna funkcija, kar pomeni, da jo mora član organa družbe izvajati osebno, samostojno in na lastno odgovornost. Zakonodajca, ki ureja položaj člana organa vodenja in nadzora (ZGD-1, Obligacijski zakonik, Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju) ne dopušča izvajanja nalog po pooblaščenjih in prenosa odgovornosti na tretje osebe. Tudi ZSDU ne nudi pravne podlage za stališče, da so predstavniki delavcev – člani organov družbe – delegati sveta delavcev in kot taki vezani na njegova navodila. Ravno nasprotno – ZSDU se sklicuje na ZGD-1, v skladu s katerim naj predstavniki delavcev v organu nadzora izvajajo svoje naloge. Predstavniki delavcev in kapitala v organih nadzora družbe so tako izenačeni v svojih pravicah in dolžnosti. Predstavnike kapitala v nadzornem organu družbe prav tako izvolijo delničarji, vendar niso vezani na njihova navodila in so v komunikaciji z delničarji dolžni varovati poslovne skrivnosti družbe. Zakonodajca torej ne nudi pravne podlage za razlikovanje med položajem delavskega predstavnika in predstavnika kapitala v nadzornem svetu ali upravnem odboru v razmerju do organa oziroma oseb, ki so ga izvolile v organ nadzora.

c) TRANSPARENTNOST IN STROKOVNOST IZBORNIH POSTOPKOV

Imenovanje predstavnikov delavcev v organ nadzora je po zakonu pristojnost sveta delavcev in Priporočila tega ne spreminjajo. ZSDU določa, da svet delavcev s poslovníkom opredeli postopek, kar pa se v praksi ne izvaja dosledno. Svet delavcev pri tem ni povsem avtonomen, saj mora spoštovati zakonske pogoje glede imenovanja članov organov vodenja in nadzora v skladu z ZGD-1. Priporočila so namenjena temu, da svet delavcev kandidacijske in izborne postopke ustrezno in natančno uredi, s čimer zagotovi njihovo preglednost, odprtost in strokovnost ter raznolikost izbire. Osebna predstavitev kandidatov pred odločitvijo o izbiri je dobra praksa, ki se priporoča tudi v primeru predstavnikov kapitala. Ne glede na to, da se ne izvaja v vseh primerih, še vedno predstavlja dobro prakso. Opozoriti velja, da ZGD-1 določa v drugem odstavku 297.a člena dolžnost (vsaj pisne) predstavitve kandidatov za predstavnike kapitala v organu nadzora na skupščini družbe pred izvolitvijo. Priprava posebnega poročila o zavrnitvi kandidatov je namenjena seznanitvi kandidatov pa tudi drugih delavcev v družbi o tem, kako poteka postopek izbire predstavnikov delavcev. To priporočilo je namenjeno povečevanju transparentnosti postopkov izbire in obveščanju delavcev o tem, kakšna pričakovanja ima svet delavcev v zvezi s kandidati. Pri tem znova poudarjamo, da vsa priporočila ne pridejo v poštev za vsako družbo, ampak mora svet delavcev konkretne družbe presoditi, kaj in v kakšnem obsegu je smotno in koristno upoštevati pri izbiri predstavnika delavcev v organ vodenja ali nadzora v tej družbi.

d) ODSVETOVANJE KOPIČENJA FUNKCIJ

Na področju uveljavljanja in varstva pravic ter interesov delavcev v družbah deluje več deležnikov, ki pa imajo različne zakonsko opredeljene vloge in poslanstva. Vlogo sindikatov v delovnih razmerjih določata zlasti Zakon o delovnih razmerjih (ZDR-1) ter Zakon o kolektivnih pogodbah (ZKPog), sodelovanje delavcev pri upravljanju družbe ali zadruga pa opredeljuje ZSDU. Čeprav pravne opredelitve sindikata ne poznamo, velja sindikat za združenje delavcev, ki se zavzemajo za gospodarsko-socialne interese delavcev ter varstvo njihovih pravic, pri čemer so finančno neodvisni od delodajalca. Po drugi strani pa se vloga sindikalnega predstavnika bistveno razlikuje od vloge člana organa vodenja ali nadzora, kot jo opredeljuje ZGD-1, zato lahko pri osebi, ki izvršuje obe funkciji hkrati, pri izvrševanju zakonsko opredeljenih nalog nastopi nasprotje interesov. Obstoj nasprotja interesov ne onemogoča vedno izvajanja funkcije, prinaša pa omejitve pri izvajanju nalog, ki jih je nosilec funkcije dolžan vestno in skrbno izvajati.

Temeljni organ, preko katerega se uresničujejo pravice delavcev na področju soupravljanja, je svet delavcev. Položaj, vloga in področja delovanja sveta delavcev so opredeljeni v ZSDU. Ena izmed njegovih pravic je, da imenuje predstavnike delavcev v organe družbe, kar pa je le ena izmed oblik sodelovanja delavcev pri upravljanju družbe. Svet delavcev tako ni organ korporativnega upravljanja, ampak organ delavskega soupravljanja, ki sodeluje pri korporativnem upravljanju družbe. To se uresničuje tako, da imenuje predstavnike delavcev, ki bodo kot člani organov vodenja in nadzora sodelovali pri upravljanju družbe v okviru pristojnosti in nalog, ki jih določa ZGD-1. Naloga sveta delavcev torej ni korporativno upravljanje družbe. Tudi vlogi člana sveta delavcev in člana nadzornega

sveta sta dve različni vlogi. Oseba, ki izvršuje obe vlogi hkrati, mora znati razlikovati med obema vlogama in ustrezno upravljati z morebitnim nasprotjem interesov.

Namen priporočil dobre prakse je zmanjšati tveganje nastanka konfliktov interesov, ki izvirajo iz različnih vlog in funkcij kakor tudi iz pogodbenih odnosov, zato da bi lahko člani organov vodenja in nadzora uspešno in kakovostno izvajali svoje naloge, s tem pa prispevali k boljšemu korporativnemu upravljanju družbe. Zato ZNS ohranja priporočilo, da naj se funkcije v sindikalnih organizacijah ne združujejo s članstvom v organu nadzora. Prav tako se ne priporoča avtomatična izvolitev na podlagi članstva v svetu delavcev ali v sindikalni organizaciji. Takšno priporočilo je oblikovano z namenom povečanja transparentnosti in odprtosti kandidacijskega in izbornega postopka, ki daje delavcem možnost, da predlagajo tudi druge kandidate, o katerih mora svet delavcev glasovati.

e) USTREZNA KOMUNIKACIJA MED SVETI DELAVCEV IN PREDSTAVNIKI DELAVCEV V NS

Člani organov vodenja in nadzora so dolžni varovati poslovne skrivnosti družbe. To jim nalagata 39. in 263. člen ZGD-1. Zahteva po varovanju poslovnih skrivnosti ne pomeni kršitve načela preglednosti (transparentnosti) delovanja organov družbe, ampak pomeni zaščito poslovnih interesov družbe pred nepooblaščenimi tretjimi osebami, katerim razkritje bi lahko ogrozilo legitimne interese družbe oziroma ji povzročilo škodo. Družba ima pravico in tudi dolžnost zavarovati svoje občutljive informacije. Vsak organ družbe mora imeti dostop do informacij, ki so potrebne za njegovo delovanje. Ker svet delavcev ni organ vodenja in nadzora družbe, ne more biti upravičen do enakih informacij in v enakem obsegu kot člani organa vodenja in nadzora. Upravičen pa je do tistih poslovnih informacij, ki so potrebne za izvrševanje njegovih nalog v skladu z ZSDU. Način posredovanja informacij svetu delavcev je treba urediti z internimi akti, katerih sprejem je v pristojnosti poslovodnega organa. ZNS ne more oblikovati avtonomnih pravnih virov oziroma priporočil dobre prakse glede opredelitve in posredovanja poslovnih skrivnosti, lahko pa naslovi priporočilo na poslovodstva družb in na njihove nadzorne organe, da te postopke ustrezno uredijo, tako da bo omogočeno izvajanje nalog sveta delavcev v skladu z ZSDU in se bo ustrezno izvajala nadzorniška vloga predstavnikov delavcev v organu nadzora. Takšno priporočilo je zapisano v točki 3.6.1.4 Priporočil.

f) DELAVSKI DIREKTOR

Čeprav so delavski direktorji imenovani le v redkih družbah, si želimo, da s priporočili dobre prakse prispevamo k izboljšanju kandidacijskih postopkov za njihovo imenovanje, pravice in dolžnosti, vsebine pogodbe in ureditev odpoklica. V ZNS ocenjujemo, da bi bilo za povečanje števila delavskih direktorjev treba spremeniti zakonodajo, ki bi jasneje opredelila položaj delavskega direktorja.

g) POMEN POROČILA O SOUPRAVLJANJU ZA NS

ZNS podpira dosledno izvajanje predstavitve poročila o soupravljanju na nadzornem svetu ali upravnem odboru. Priporočilo je naslovljeno tako na predstavnike delavcev kot kapitala, da obravnavanje poročila predlagajo in uvrstijo na dnevni red vsako leto ter tako aktivno spremljajo način izvajanja delavskega soupravljanja v družbi. Ker gre za poročilo o soupravljanju, menimo, da ga ni mogoče kakovostno vsebinsko obravnavati brez prisotnosti tistih, ki so ga pripravili, torej predsednika

ali predstavnikov sveta delavcev. Priporoča se torej, da predsednik ali predstavnik sveta delavcev prisostvuje in sodeluje pri obravnavi poročila na seji nadzornega sveta ali upravnega odbora. Prav tako se priporoča, da družba v letnem poročilu ali izjavi upravljanju razkrije podatke o svetu delavcev, da bodo drugi (zunanji) deležnik družbe seznanjeni tudi s sestavo, mandati in prejemki tega organa delavskega soupravljanja.

ZAHVALA

Združenje se zahvaljuje članom [delovne skupine ZNS](#) in vsem članom ZNS ter drugim deležnikom, ki so s svojimi pripombami in predlogi sodelovali v javni razpravi, saj so pomagali osvetliti različne vidike izpostavljenih vprašanj predstavnikov delavcev v organih družbe.

POPOTNICA

Izvajanje Priporočil v praksi nam bo pomagalo identificirati nove dobre prakse in vprašanja, ki omejujejo učinkovitost predstavnikov delavcev v organih družbe v praksi. Želimo si nadaljevati konstruktivno razpravo o dobrih praksah, ki bodo poudarile dobrobiti sodelovanja predstavnikov delavcev v organih družbe, kar vodi v celostno izboljševanje prakse korporativnega upravljanja družb v Sloveniji.